

افسانه‌های هندی

(مجموعه داستان‌های اخلاقی، عشقی، و حماسی)

جی. ای. بی. گری

ترجمه‌ی لیلی برات‌زاده

انتشارات کاراپیام

سرشناسه: گری، ج. ای. بی. Gray, J. E. B.
 عنوان و نام پدیدآور: افسانه‌های هندی (مجموعه داستان‌های اخلاقی،
 عشقی، و حماسی) / جی. ای. بی. گری: ترجمه لیلی برات‌زاده.
 مشخصات نشر: تهران، کاراپیام، ۱۳۸۷.
 مشخصات ظاهری: ۲۱۳ ص: مصور
 شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۸۹۵۴-۴۷۰۵
 وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا
 یادداشت: عنوان اصلی: Tales from India, c2۰۰۱
 موضوع: افسانه‌ها و قصه‌های هندی.
 شناسه افزوده: برات‌زاده، لیلی، ۱۳۴۶- مترجم.
 شناسه افزوده: فروتن، فریدون، ۱۳۲۲- ویراستار
 رده‌بندی کنگره: ۷۱۳۸۷ الف ۵۴ / GR ۳۰۵۵
 رده‌بندی دیویی: ۳۹۸/۲۰۹۵۴
 شماره کتابشناسی ملی: ۱۲۹۰۸۴۴

انتشارات کاراپیام

افسانه‌های هندی

مترجم: لیلی برات‌زاده

تصویرگر: سارا عضدی

حروف‌نگار: اعظم‌السادات علوی

آماده‌سازی، چاپ و صحافی: کاراپیام

تهران - خیابان قائم‌مقام - کوچه ۲۶ - پلاک ۴ - واحد ۸

۸۸۸۳۲۳۶۹ - ۸۸۸۱۰۱۷۲

چاپ اول: بهار ۱۳۸۸

تیراژ: ۲۰۰۰ نسخه

حق چاپ محفوظ است

قیمت: ۳۲۰۰ تومان

فهرست

۵	یادداشت ناشر
۷	یادداشت نویسنده
۱۱	پادشاه ویرچوکبیر
۲۳	شاهزاده ویکد
۳۱	سوپاراکای ملوان
۴۱	شایعه‌ی کشیف
۴۵	یک حکایت عاشقانه
۵۱	بازرگان موشی
۵۵	لغزش زبانی
۶۳	موش و دوستانش
۷۳	موش، موش خرما، جغد، و گربه
۷۷	زمین لرزه
۸۳	رامایانا
۸۳	ازدواج رامایا و سیتا
۹۲	تبعید رامایا
۱۰۵	از دست دادن سیتا
۱۱۷	میمون‌ها به دنبال سیتا
۱۲۸	قهرمانی‌های هانومان
۱۴۰	مبارزه‌ی رامایا با راوانا
۱۶۹	برهمین و بز
۱۷۳	شغال آبی‌رنگ
۱۷۷	فداکاری برهمای شریف
۱۸۷	سرنوشت کرکس
۱۹۳	خرگوش ماه
۱۹۷	عشق در یک نگاه
۲۰۵	برهمین نادان
۲۰۷	توضیح برخی نام‌ها و مفاهیم

یادداشت ناشر

هند سرزمین عجایب است. این کشور با پیشینه‌ی تاریخی بسیار کهن و تمدنی درخشان و آیینی باشکوه و بسیار عمیق به وسعت درک آدمی، توانسته است به تدریج، در طی بیش از هزار سال، فرهنگ و تمدنی را پدید آورد که با گذشت قرن‌ها هنوز درخور ستایش و تحسین است. این فرهنگ دیرزمانی است که در ایران معرفی شده و ایرانیان تاکنون آثار با ارزشی را در معرفی این فرهنگ از خود به یادگار گذاشته‌اند. از میان آثار منتشر شده درباره‌ی هند، بیش‌ترین کتاب‌ها در موضوعات زبان و ادبیات، آیین‌های دینی، آراء فلسفی، و اسطوره‌های هندی است و کتاب‌های حوزه‌ی ادبیات داستانی، به‌خصوص قصه‌ها و افسانه‌هایی که متأثر از فرهنگ بومی و اساطیری است کم‌ترین سهم را دارد. از این رو انتشار «افسانه‌های هندی» با تأکید بر اهمیت انتشار افسانه‌های کهن ملل، ضرورت بیش‌تری پیدا کرد، زیرا قصه‌های هر قوم ما را با تفکر و تخیل عمیق مردم آن قوم و آیین‌ها و آرزوهای آن‌ها آشنا می‌سازد و هرچه این‌آشنایی دقیق‌تر و عمیق‌تر صورت بگیرد به همان اندازه درک ما از واقعیت فرهنگ‌ها بیش‌تر خواهد شد؛ به شرط آن‌که خواننده از صورت ظاهر قصه که شکلی ساده و ابتدایی دارد عبور کند و به کشف نمادهای درون قصه بپردازد. هر قصه، یک‌وجه ظاهر و یک‌وجه باطن دارد. وجه ظاهر قصه همان چیزی است که همه به حسب ظاهر، آن را می‌بینند و می‌خوانند. اما وجه درون قصه، یعنی آنچه که پشت قصه‌ای ساده با شخصیت‌های خیالی مخفی شده، در واقع مفاهیمی عمیق با چهره‌هایی حقیقی است که فقط با دقت و تأمل موشکافانه می‌توان به واقعیت آن‌ها پی برد.

داستان‌های این کتاب همگی مظهری از تقابل میان خوبی و بدی،

زشتی و زیبایی، و خیر و شر است که به اشکال گوناگون در قالب قصه‌ها و شخصیت‌های مختلف تجلی پیدا کرده است. اساس بعضی از قصه‌ها، مثل شاه‌زاده و یکد، بر تناسخ است.

مسئله‌ی تناسخ ارواح از اعتقادات بومیان نخستین هند است و از این‌رو در افسانه‌های هندی نیز راه پیدا کرده است، اما اندیشه‌های بلند آسمانی آن‌را باور ندارند. شخصیت‌های داستان‌های این مجموعه را می‌توان به دو گروه مثبت و منفی تقسیم‌بندی کرد. گروه مثبت مثل خدایان، پادشاه، بودا، برهمنان، و گروه منفی مثل دیوها، حیوانات نیز به مقتضای ذاتی که دارند نمادی از شخصیت‌های انسانی‌اند و هر کدام به یک‌گروه خاص منتسب‌اند. گروه مثبت مثل مار و اسب و شیر و فیل، و گروه منفی مثل شغال و گرگ و روباه و کرکس و گربه. و البته در هر گروه حد وسطی وجود دارد.

زبان و کلام نیز در آیین هند مقدس است و نیروی مثبت به شمار می‌آید، کلام زیبا به همان اندازه که شفا دهنده و معجزه‌گر است، کلام زشت و دروغ، آسیب‌رسان و مرگ‌آور و اهریمنی است. بنابراین، در یک کلام، «افسانه‌های هندی» را هم می‌توان به شکل سرگرمی خواند و هم به شکل تمثیلی و نمادین و کاوش‌گرانه.

متن اصلی این کتاب قبلاً توسط انتشارات دانشگاه آکسفورد منتشر شده بود و اینک ترجمه‌ی فارسی آن با ویرایش کامل توسط انتشارات کاراپام عرضه می‌گردد. مدعای ناشر برای حجم زیاد کارهای ویرایشی، متن صحیح و زبان ساده‌ی ترجمه است. در ویرایش، برخی جمله‌های کش‌دار در بعضی از قصه‌ها، به دلیل احترام به فهم و شعور خواننده کوتاه شده است، اما نه همه‌جا. چنان‌که برخی تکرارها (نه تکرارهای کش‌دار) در بعضی از قصه‌ها مثلاً در قصه‌ی سوپاراکای دریانورد حفظ شده و خواننده

با تعمق دلیل آن را خواهد دانست. ضبط نام‌های اساطیری که در کتاب‌ها به‌گونه‌های مختلف ثبت شده، در این کتاب یک‌دست است، زیرا اسامی خاص با چندین منبع مقابله شده تا از صحت ضبط آن‌ها اطمینان حاصل شود. برای آگاهی بیش‌تر از اسامی و مفاهیم خاص که در بعضی قصه‌ها آمده، ناشر آن‌ها را به‌اجمال در انتهای کتاب توضیح داده است. نقاشی‌های کتاب نیز از طرف ناشر و با هدف جذب بیش‌تر خواننده انجام شده است.

ناشر، این خدمت ناچیز را برای عشقی که به مطالعه‌ی جوانان دارد انجام داده و بی‌صبرانه انتظار آن را می‌کشد.

کاراپیام

بهار ۱۳۸۷

یادداشت نویسنده

در انتخاب داستان‌های این کتاب زبان‌های باستانی برهمن‌ها و بودایی‌ها یعنی سانسکریت و پالی منبع بوده است. بسیاری از این قصه‌ها قرن‌ها پیش از میلاد مسیح متداول بوده‌اند و شکل موشکافانه‌ای از روایان دوران کلاسیک را به نمایش می‌گذارند. در هند کنونی بسیاری از انواع گوناگون داستان‌های عامیانه (فولکلوریک) از گذشته باقی مانده است. در حقیقت پایه و اساس تمام داستان‌ها، تناسخ و نظام طبقاتی است این‌ها مواعی از قیدهای دست‌وپا گیر برای ازدواج و معاشرت‌های اجتماعی‌اند که در جوامع هندو، از روزگاران قدیم، همچنان برقرار است.

چهار داستان اول از کتاب *جاناتاکاس* از زبان پالی گرفته شده، قصه‌هایی که درون مایه‌شان زایش دوباره است، زیرا شخصیت‌های داستان‌ها در حیات قبلی‌شان^۱ در دنیای مادی (این جهانی) با بودا ارتباط داشته‌اند. در داستان *پادشاه ویرچوکیبر*، پادشاه خودش بودایی است حتی می‌تواند خود بودا باشد؛ پادشاه در *شاهزاده ویکد*، و *سوپاراکا* در داستان بعدی، هر دو زاهد و معتکف هستند، همچنین برهمنان معبد در داستان *شایعه کثیف*، در داستان *زمین لرزه بودا* همچون شیری شریف و دانا ظاهر می‌شود. سرگذشت حیوانات در اغلب حکایات هندی رایج و سرچشمه‌ی بسیاری از قصه‌ها در غرب شده است. *شغال آبی‌رنگ*، *سرنوشت کرکس* و *خرگوش در ماه همه بر گرفته* از مجموعه‌ی *هیتوپدش*، است که بیش‌تر شخصیت‌های آن حیوانات‌اند. طرح این قبیل داستان‌ها بیشتر برای القای خرد و دانایی است. برهمن و *برو برهمن نادان* نیز از همین منبع گرفته شده‌اند. باقی داستان‌ها برگرفته از دو داستان حماسی از

(۱) منظور نویسنده تناسخ است ← توضیح نام‌ها و مفاهیم در انتهای کتاب.

کاتاساریتساگاری سومادوا است. تمام داستان‌ها تقریباً ترجمه‌ی لغت به لغت از متن اولیه است، با حذف بعضی از قسمت‌ها به دلیل احترام به خواننده‌ی کتاب. اما داستان *رامایانا* یک اقتباس است.